

ดร.กมลธรรม สติกรกุล
กรมวิทยาศาสตร์บริการ
korntham@cscoms.com
0-2201-7323

ความคิดสร้างสรรค์ จุดกำเนิดของทรัพย์สินทางปัญญา (1)

บทความของผมในจดหมายข่าว Thai IP Corner ฉบับที่แล้ว (ฉบับที่ 1) นั้นได้เปิดประเด็นที่เป็นส่วนสำคัญประเด็นหนึ่งสำหรับเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา ประเด็นนั้นก็คือการสร้างสรรค์ทรัพย์สินทางปัญญา หรือที่เรียกว่า Intellectual Property (IP) Creation หรือ IP Generation ซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการใช้ปัญญา นำพาซึ่งทรัพย์สิน ยิ่งตอนนี้รัฐบาลกำลังส่งเสริมให้หน่วยงานต่างๆ ของทั้งภาครัฐ และเอกชนได้สร้างสรรค์นวัตกรรมขึ้นมา เป็นการ “สร้าง” คุณค่า (Value Creation) มากกว่าที่จะเป็นการ “เพิ่ม” มูลค่า (Value Added) เหมือนอย่างเดิมๆ อีกแล้ว อีกทั้งยังให้โอกาสแก่เจ้าของทรัพย์สินทางปัญญาที่มีหัวเป็นผู้ประกอบการ สามารถนำเอาทรัพย์สินทางปัญญามาแปลงเป็นทุนในการประกอบธุรกิจได้อีกด้วย แต่กว่าจะมาถึงจุดนี้ได้ นั้น การสร้างสรรค์ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นสิ่งที่ไม่ง่ายเลย

กำเนิดของทรัพย์สินทางปัญญา มักเริ่มมาจากปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เมื่อมนุษย์พยายามที่จะคิดหาทางแก้ปัญหาเหล่านั้น ด้วยวิธีการต่างๆ และคิดค้นสร้างสิ่งประดิษฐ์ที่ใช้แก้ปัญหาเหล่านั้นขึ้นมา ไม่ว่าจะโดยให้หลักการทางวิศวกรรมศาสตร์ในการพิจารณาแก้ปัญหานั้นก็ตาม หรือโดยวิธีลองผิดลองถูกก็ตาม ส่วนประกอบหนึ่งที่ขาดไม่ได้ในการคิดประดิษฐ์สิ่งต่างๆ ก็คือ “ความคิดสร้างสรรค์” ไม่ว่าจะเป็นการคิดประดิษฐ์ ศิลปหัตถกรรม ซึ่งก็เกิดจากการที่นักประดิษฐ์ ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหา หาวิธียัดรวมปีกกระดาษเข้าด้วยกันอย่างไร หรือการประดิษฐ์จักรเย็บผ้า ด้วยปัญหาที่ว่า การเย็บผ้าโดยใช้เข็มกับด้ายด้วยมือสองข้าง ไม่สามารถเย็บเสื้อผ้าจำนวนมากๆ ในเวลาอันรวดเร็วได้ หรือการคิดค้นหาเอกสารด้วยมือจำนวนมากๆ หลายๆ ชุดให้ถูกต้องและรวดเร็ว ก็เป็นปัญหาที่เป็นที่มาของการคิดประดิษฐ์เครื่องถ่ายเอกสาร หรือเครื่องสำเนาเอกสาร เป็นต้น

สิ่งประดิษฐ์ หรือนวัตกรรม หรือผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ที่พัฒนาขึ้นมักมีจุดกำเนิดมาจากโจทย์ปัญหา หรือ “ความต้องการ” ในสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งเป็นคำตอบของโจทย์ปัญหาเหล่านั้น กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ขึ้นในลักษณะนี้เรียกกันว่า Market Pull ซึ่งจะตรงกันข้ามกับกระบวนการผลักดันผลการวิจัยในห้องปฏิบัติการออกเป็นผลิตภัณฑ์ขายในเชิงพาณิชย์ ที่เรียกกันว่า Technology Push โดยทั้งนี้ถ้าให้ประมาณโดยคร่าวๆ แล้ว อย่างน้อย 3 ใน 4 ส่วนของผลิตภัณฑ์ใหม่ที่วางขายในตลาดจะมาจากกระบวนการแบบ Market Pull เพราะผู้ประกอบการต้องการขายสินค้าที่ลูกค้าต้องการจะซื้อ จึงต้องเอาความต้องการของตลาดเป็นตัวตั้ง

“การคิดสร้างสรรค์” คือ การคิดที่ไม่ติดอยู่กับกรอบความคิดเดิมๆ เป็นการคิดที่เป็นแนวใหม่ ได้ความคิดใหม่ๆ ไม่ซ้ำเดิม และเป็นการคิดในสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีคุณค่า หากถามว่าทำไมต้องเราต้อง “คิดสร้างสรรค์” คำตอบก็คือ การที่เราจะสร้างสรรค์ทรัพย์สินทางปัญญาที่เป็นของเราได้นั้น เราจะต้องประดิษฐ์คิดค้นในสิ่งที่ไม่มีการเคยคิดค้นมาก่อน ในการขอจดสิทธิบัตรการประดิษฐ์นั้น สิ่งประดิษฐ์ที่ขอจดสิทธิบัตรจะต้องเข้าหลักเกณฑ์ 3 ประการคือ

- 1) สิ่งประดิษฐ์จะต้องใหม่ ไม่ซ้ำใคร
- 2) สิ่งประดิษฐ์จะต้องแสดงถึงขั้นการประดิษฐ์ที่สูงขึ้น หมายถึงความยาก ความซับซ้อนที่มากขึ้นในการประดิษฐ์ ถ้าสิ่งประดิษฐ์นั้นเป็นการพัฒนาต่อยอดจากสิ่งประดิษฐ์ที่มีอยู่เดิม
- 3) สิ่งประดิษฐ์จะต้องมีคุณค่าในเชิงพาณิชย์และอุตสาหกรรม

ดังนั้นถ้าไม่ใช้ความคิดสร้างสรรค์ ก็คงเป็นไปได้เลยที่จะคิดสิ่งใหม่ๆได้ ไม่ซ้ำใคร ให้เป็นทรัพย์สินทางปัญญาของเรา

วิธีการฝึกหัดให้สมองคิดสร้างสรรค์วิธีหนึ่งเรียกว่า “ไอเดียมาราธอน (Idea Marathon)” ซึ่งเสนอโดยชาวญี่ปุ่น ชื่อทาเคโอะ ฮิกูชิ (Takeo Higuchi) มีหลักการว่า ให้จดบันทึกความคิดต่างๆ ทันทีที่คิดออก ก่อนที่จะลืม และบังคับตัวเองให้คิดสิ่งใหม่ๆ ออกมาวันละอย่างน้อย 1 ความคิด ถ้าคิดได้มากกว่านั้นให้ถือว่าเป็นกำไร ถ้าน้อยกว่านั้นถือว่าขาดทุน นอกจากนี้เขายังแนะนำให้นำความคิดที่เราคิดได้ไปปรึกษาพูดคุยกับเพื่อนๆ หรือสมาชิกในครอบครัว หรือคนอื่นๆ เพื่อให้ได้วัตถุดิบในการคิดต่อ อย่างที่ผมมักเรียกว่า “ความคิดต่อความคิด” และให้พยายามทำ “ไอเดียมาราธอน” นี้อย่างต่อเนื่อง เก็บสะสมกำไรความคิดไว้ให้มาก ซึ่งความคิดที่บันทึกไว้ทั้งหมดสามารถย้อนกลับมาดู และนำไปใช้ในโอกาสต่างๆ ได้ ผมเองได้ลองทำไอเดียมาราธอนเองดู รู้สึกว่าสนุก และสามารถทำกำไรได้มากในช่วงแรกๆ ผมคิดและบันทึกความคิดที่หลากหลายอย่างสนุกสนาน คิดแบบไม่มีจุดหมาย คิดอะไรได้ก็จดบันทึกลงสมุดบันทึกไอเดียเล่มขนาดกำลังเหมาะมือประจำตัวของผม ทำได้อยู่ราว 6 เดือนแล้ว หลังจากนั้นเริ่มจะรู้สึกว่าจะคิดอะไรออกมาสักอย่างมันช่างยากเย็นจริงๆ

ผมพิจารณาแล้วพบว่า การคิดอะไรที่กระจัดกระจาย ไม่มีเป้าหมาย ไร้ทิศทางแล้ว จะให้ได้ความคิดใหม่ๆ ที่มี “คุณภาพ” เป็นความคิดที่สร้างสรรค์นั้น จะต้องมี การตั้งเป้าหมายในการคิดเสียก่อน เช่น วันนี้เราจะตั้งใจคิดวิธีการทำงานให้เร็วขึ้น หรือคิดตำรับอาหารเพื่อสุขภาพตำรับใหม่ เป็นต้น ผมได้พยายามทำไอเดียมาราธอนให้เป็นนิสัย อาจจะมีช่วงที่ยุ่งกับงานอย่างอื่น จนต้องห่างเหินจากมันไปบ้าง แต่ก็เชื่อว่าเป็นวิธีที่ดีวิธีหนึ่งในการฝึกให้สมองได้มีทักษะในการคิดสร้างสรรค์

การที่เราจะคิดสร้างสรรค์ให้ง่ายขึ้นนั้น มีผู้คิดประดิษฐ์เครื่องมือในการช่วยคิดอยู่มากมาย ซึ่งเครื่องมือในการช่วยคิดเหล่านี้จะช่วยจัดระบบในการคิดของเรา กระบวนการคิดที่เป็นระบบจะช่วยให้เราใช้สมองมุ่งคิดอย่างมีพลัง ไม่คิดฟุ้ง คิดกระจัดกระจาย สำหรับ Thai IP Corner ฉบับหน้า ผมจะนำเรื่องราวของเครื่องมือช่วยคิดเหล่านี้มานำเสนอครับ หวังว่าผู้อ่านคงได้สนุกกับการลองฝึกคิดด้วยวิธี “ไอเดียมาราธอน” ดูบ้างนะครับ

เอกสารอ้างอิง

ผู้ที่สนใจในเรื่อง “ไอเดียมาราธอน” สามารถศึกษาเพิ่มเติมได้จากหนังสือ “Idea Marathon System ไอเดียมาราธอน” เขียนโดย ทาเคโอะ ฮิกูชิ แปลโดย เกรียงศักดิ์ กำลังสินเสริม จัดพิมพ์และจัดจำหน่ายโดยบริษัท ซีอีดียูเคชั่น จำกัด ปีพ.ศ. 2546